

Poldertools

"S-HERTOGENBOSCH" Hier plaatsen we een windmolenpark! Enthousiast trekt de ontwerper een gele lijn op de Maptable ongeveer tien kilometer uit de kust. "Je moet het vlak wel sluiten", wordt er geroepen. De ontwerper kijkt enigszins hulpeloos om zich heen. De moderator schiet snel te hulp en sluit vakkundig het vlak. Met licht triomfantelijke lach stapt hij achteruit. Bovenop het strak gespannen snoer. De stekker schiet uit het stopcontact en het beeld op de Maptable dooft.

WAGENINGEN "Volgens mij moet dat vlak ook groen", roept de student betrokken. Glimlachend voert de moderator de aanwijzing uit. Met een paar klikken worden de verschillen en overeenkomsten over de opvatting wat natuur in Europa is op een kaart getoond. "Ik kan het ook in een histogram laten zien", biedt de moderator bereidwillig aan. De studenten luisteren niet meer, er ontspint zich een intensieve discussie over de getoonde verschillen op de kaart. Plotseling loeit de sirene. Brandalarm. Het debat verstormt en de studenten lopen al grappend naar de uitgang van Atlas.

De hierboven geschetste situaties zijn twee sfeerimpresies van "polder tools" in ontwikkeling waar ik bij aanwezig was.

In het eerste voorbeeld wordt een Maptable gebruikt in het kader van DENVIS. DENVIS staat voor "Delta ENVisioning Support" en is een systeem met bijbehorende aanpak in ontwikkeling binnen het NWO onderzoeksproject Integrale Planning en Ontwerp in de Delta. Binnen dit project werken een groot aantal partijen samen om tot een vernieuwende aanpak en instrumenten te komen voor planning in de delta. Belangrijke kenmerken van deltagebieden zijn hun hoge dynamiek, veelheid van actoren, onderlinge afhankelijkheid tussen actoren en hun open karakter. We kunnen delta's op grond van deze kenmerken als een complex adaptief systeem typeren. Planning binnen zo'n complex adaptief systeem kan alleen goed plaatsvinden door intensieve interactie tussen alle actoren. Het op basis van geo-informatietechnologie ontwikkelde DENVIS is hierbij een handig hulpmiddel.

In het tweede voorbeeld wordt een experimentele toepassing van QUICKSCAN beschreven. QUICKSCAN is een door Alterra ontwikkelde tool voor het ondersteunen van het debat over ruimtelijke vraagstukken. Het systeem bevat een grote diversiteit aan ruimtelijke informatie en eenvoudige hulpmiddelen om de deelnemers te ondersteunen bij het voeren van hun discussies. De gevolgen van de door de groep gemaakte keuzes worden door het systeem transparant zichtbaar gemaakt. QUICKSAN is ontwikkeld in nauwe samenwerking met het Europees Milieuagentschap (EEA) in Kopenhagen. Het EEA wilde een gereedschap dat interactie tussen wetenschap en beleid ondersteunt en het debat tussen beleidsmakers faciliteert.

Waarom haal ik in deze column deze twee voorbeelden aan? Deze illustreren fraai een verandering in het gebruik en rol van geo-informatie binnen onze samenleving. Deze verandering is al een tijdje gaande en zou ik kort willen omschrijven als een verschuiving van informatievoorziening naar discussieondersteuning. Om deze verandering te duiden is het goed om even met zevenmijlslaarzen door onze geo-historie heen te gaan. Twee hoofdtrends zijn daarbij zichtbaar.

De eerst trend is die van data via informatie naar kennis. Van oudsher zijn we als vakgebied vooral op het inwinnen van data gericht. We leveren grondstoffen waar anderen hun voordeel mee konden doen. Door de opkomst van Geografische Informatie Systemen (GIS) in de jaren 80 van de vorige eeuw hebben we analysemogelijkheden aan ons vakgebied toegevoegd en zijn we een bijdrage gaan leveren aan de informatievoorziening. In ons enthousiasme om door te breken in de data-informatie-kennis piramide gingen we ons in de jaren 90 van de vorige eeuw ook richten op de ontwikkeling van ruimtelijke kennissystemen voor beleidsmakers. De zogenaamde "Spatial Decision Support Systems". Dat bleek te hoog gegrepen. Er zijn er veel ontwikkeld, weinig worden er echt gebruikt. Onze positivistische en rationalistische kijk op de rol van kennis bleek niet overeen te komen met de praktijk van (ruimtelijke) besluitvorming waarin ook draagvlak, macht en emotie een belangrijke rol spelen.

De tweede trend die ik zie, is die van projectgericht GIS naar infrastructuurontwikkeling. Zeg maar de opkomst van geo-informatie infrastructures sinds het begin van deze eeuw. Met INSPIRE als Europees kader. Bij deze ontwikkeling gaat het in de huidige fase er vooral om, om ruimtelijke data te harmoniseren en als een infrastructuur aan de samenleving ter beschikking te stellen.

Bij de ontwikkeling van de poldertools komen deze twee trends bij elkaar. Beide tools maken gebruik van de data die op dit moment via de geo-informatie infrastructuur wordt aangeboden. De ervaringen uit beide projecten laten zien dat de data niet door de eindgebruikers kan worden klaargezet, maar dat een geo-specialist snel een rijk informatie-aanbod kan klaarzetten. Daarnaast hebben we geleerd van onze fouten uit het verleden, waarbij we dachten dat we de besluitvorming konden moduleren. De poldertools laten de discussies over aan de actoren die betrokken zijn en faciliteren deze intensief. Dat is een mooie rol voor ons vakgebied: De samenleving ondersteunen met data, informatie en tools om tot een betere inrichting van onze ruimte te komen. Die rol hadden we al in het verleden en kunnen we nu met onze poldertools met veel elan voorzetten.....en ik zie mogelijkheden voor een nieuw polder-exportproduct.

Arnold Bregt, Hoogleraar Geo-informatiekunde, Wageningen Universiteit

(arnold.bregt@wur.nl)

Arnold Bregt

